

Rolnummer 4731
Arrest nr. 36/2010 van 22 april 2010

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over het koninklijk besluit nr. 150 van 18 maart 1935 « tot samenschakeling van de wetten betreffende de inrichting en de werking van de Deposito- en Consignatiekas en tot aanbrenging van wijzigingen daarin krachtens de wet van 31 juli 1934 », bekrachtigd bij de wet van 4 mei 1936, gesteld door de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Luik.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en M. Bossuyt, de rechters R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, J. Spreutels en T. Merckx-Van Goey, en, overeenkomstig artikel 60bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, emeritus voorzitter P. Martens, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van emeritus voorzitter P. Martens,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij beschikking van 18 juni 2009 in zake de Belgische Staat tegen T. A.K., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 24 juni 2009, heeft de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt de wet van 4 mei 1936 houdende bekrachtiging van het koninklijk besluit nr. 150 van 18 maart 1935 tot samenschakeling van de wetten betreffende de inrichting en de werking van de Deposito- en Consignatiekas, in samenhang gelezen met de ministeriële besluiten tot vaststelling van de op de strafrechtelijke borgstelling toepasselijke rentevoeten, de artikelen 10, 11, 16 en 17 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, in zoverre die regeling een op de strafrechtelijke borgstelling toepasselijke rentevoet vaststelt die lager is dan het wettelijke percentage en, na toepassing van een roerende voorheffing, lager dan de inflatie, terwijl die borgstelling voor de deponent een gedwongen karakter heeft vermits zij een voorwaarde voor zijn invrijheidsstelling vormt ? ».

Memories zijn ingediend door :

- T. A.K.;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 2 maart 2010 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. B. Mulkay, advocaat bij de balie te Luik, voor T. A.K.;
 - . Mr. V. Colson *loco* Mr. B. Lespire, advocaten bij de balie te Luik, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J. Spreutels en E. De Groot verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

Bij de verwijzende rechter heeft de Belgische Staat derdenverzet ingesteld tegen een beschikking van 13 augustus 2007 van de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Luik, die met name de teruggave heeft bevolen van een borgstelling van 400 000 frank (9 915,14 euro), gedeponeed op 2 april 1999 teneinde de

opheffing mogelijk te maken van het aanhoudingsbevel dat op 4 februari 1999 tegen T. A.K. was uitgevaardigd. De teruggegeven borgtocht, vermeerderd met de interesten tegen de rentevoet bepaald door de Deposito- en Consignatiekas en verminderd met de roerende voorheffing, bedraagt 11 371,40 euro.

In verband met de ontvankelijkheid van het derdenverzet geeft de verwijzende rechter aan dat de borgtocht van burgerlijke aard is en dat de toekenning ervan aan de Staat geen straf vormt volgens de rechtspraak van het Hof en van het Hof van Cassatie, volgens welke de teruggave van een borgtocht is vervat in het begrip « burgerlijke belangen » bedoeld in artikel 1122 van het Gerechtelijk Wetboek.

Ten gronde stelt de verwijzende rechter vast dat de partijen verzet instellen in verband met de rentevoet die van toepassing is op de wettelijke borgstelling : terwijl de Staat de rentevoeten wil laten toepassen die bij ministerieel besluit zijn vastgesteld voor de Deposito- en Consignatiekas en die tussen 1999 en 2007 zijn gevarieerd van 1,75 pct. tot 2,75 pct., wil de verweerder op derdenverzet de rentevoet laten toepassen die in burgerlijke en handelszaken wordt toegepast, bij wet is vastgesteld en voor dezelfde periode is gevarieerd van 5,5 pct. tot 7 pct. De verwijzende rechter gaat in op het verzoek van de verweerder op derdenverzet en richt aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. In zijn memorie herinnert T. A.K. aan de feiten van het geschil en geeft hij aan dat de rentevoeten die worden gehanteerd door de Deposito- en Consignatiekas, lager liggen dan de wettelijke rentevoet die van toepassing is op de veroordelingen tot betaling van bedragen, alsook dan de inflatie; bovendien is een roerende voorheffing van 15 pct. verschuldigd. Te dezen is het gedeponeerde kapitaal, bij vaste waarde, verminderd met 4,512 pct. De in het geding zijnde consignatie leidt tot een beroving (daar het gedeponeerde kapitaal is aangetast) die ten goede komt aan de rijksbegroting en in strijd is met de artikelen 16 en 17 van de Grondwet en met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.1.2. Volgens die partij wordt de verantwoording die de minister van Financiën voor die situatie heeft aangevoerd voor de verwijzende rechter en die is afgeleid uit het feit dat de Staat, in tegenstelling tot de banken van de privésector, het deposito waarborgt, door diezelfde minister tegengesproken door te stellen dat het faillissement van een Belgische bank onmogelijk is. De discriminatie is des te groter daar de betwiste bepalingen leiden tot een vermindering van het kapitaal, en dat zij gespreid is over een lange periode waarvan de duur afhankelijk is van de behandeling van de strafvordering en dus van het openbaar ministerie. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft in zijn arrest *Meïdanis* t. Griekenland van 22 mei 2008 echter gesteld dat de vaststelling van moratoriuminteressen die een publiek persoon verschuldigd is tegen een rentevoet die bijna vier keer lager ligt dan die welke wordt toegepast op de particulieren voor dezelfde periode, afbreuk doet aan het recht op het ongestoord genot van eigendom. De lering van dat arrest kan tot de onderhavige zaak worden uitgebreid, waarin bovendien de borgstelling is vereist om het de deponent mogelijk te maken een van zijn fundamentele rechten terug te krijgen.

A.2.1. De Ministerraad herinnert aan de feiten van het geschil en tracht de ontvankelijkheid van het derdenverzet voor de verwijzende rechter door de minister van Financiën aan te tonen. Hij geeft aan dat de consignatie slechts kan gebeuren bij de Deposito- en Consignatiekas (artikel 35 van de wet van 20 juli 1990 op de voorlopige hechtenis) en voert aan dat de uit te keren interesten bijgevolg alleen verschuldigd kunnen zijn krachtens de daarop betrekking hebbende wetgeving; die wetgeving vormt aldus een uitzondering bepaald in artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek op de daarin geformuleerde regel. De begrotingswetten van 22 december 1998, 24 december 1999, 22 december 2000, 24 december 2001, 24 december 2002, 22 december 2003, 27 december 2004, 20 december 2005 en 28 december 2006 machtigen de minister van Financiën ertoe de verschillende tarieven vast te stellen van de door de Kas toegekende interest. Door de « wettelijke interestvoet » te beogen, kon de beschikking die voorziet in de teruggave van de in het geding zijnde borgtocht alleen de wettelijk bepaalde rentevoet beogen, namelijk die welke de minister van Financiën heeft vastgesteld krachtens de voormelde begrotingswetten.

A.2.2. Wat de rentevoet zelf betreft, weerlegt de Ministerraad de argumenten van T. A.K. en voert hij aan dat, tijdens de debatten in de Kamer van volksvertegenwoordigers over het wetsontwerp tot wijziging van de faillissementswet van 8 augustus 1997, de wet van 17 juli 1997 betreffende het gerechtelijk akkoord en het Wetboek van vennootschappen, is gesteld dat het systeem van de stortingen aan de Deposito- en Consignatiekas diende te worden behouden, met name wegens de gewaarborgde terugbetaling van de faillissementsgelden en is onderstreept dat de door de Kas toegekende interesten marktconform zijn. Die staatswaarborg - op een ogenblik dat niets de insolventie of het faillissement van een bank- of kredietinstelling uitsluit - is bepaald in artikel 22 van het in het geding zijnde koninklijk besluit van 18 maart 1935 en het Hof heeft in zijn arrest nr. 23/2005 van 26 januari 2005 besloten dat de storting van de gelden aan de Deposito- en Consignatiekas door de curator geen probleem vormde, onder meer omdat de daaraan gestorte gelden een staatswaarborg genieten. Die waarborg is in overeenstemming met de intentie van de wetgever die het vermogen van de deponent wenst te behouden en een niet-speculatieve vermeerdering ervan mogelijk wenst te maken. De financiële crisis, die de Staat ertoe heeft gebracht het bedrag van de waarborg van de bankdeposito's te vermeerderen, toont aan dat het banksysteem niet zo solide is als sommigen beweren.

De door de Kas aangeboden rentevoeten liggen niet lager dan de door de FOD Economie bekendgemaakte inflatiecijfers.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de bestaanbaarheid, met de artikelen 10, 11, 16 en 17 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, van « de wet van 4 mei 1936 houdende bekrachtiging van het koninklijk besluit nr. 150 van 18 maart 1935 [tot samenschakeling van de wetten betreffende de inrichting en de werking van de Deposito- en Consignatiekas en tot aanbrenging van wijzigingen daarin krachtens de wet van 31 juli 1934], in samenhang gelezen met de ministeriële besluiten tot vaststelling van de op de strafrechtelijke borgstelling toepasselijke rentevoeten », in zoverre die bepalingen voor de teruggave van de strafrechtelijke borgstelling zouden voorzien in een interestvoet die lager zou liggen dan de wettelijke interestvoet en dan de inflatie.

Ten aanzien van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet

B.2. Uit de elementen vervat in de beslissing waarmee de zaak bij het Hof aanhangig is gemaakt, blijkt dat een verschil in behandeling zou bestaan tussen de rechtzoekenden die de teruggave zouden verkrijgen van een borgtocht betaald naar aanleiding van een tenlastelegging in een strafzaak, en de rechtzoekenden-schuldeisers van sommen die

verwijlinteresten krijgen toegekend : terwijl de in het eerste geval toepasselijke interestvoet de rentevoet zou zijn die door de Deposito- en Consignatiekas wordt vastgesteld, zou de in het tweede geval toepasselijke interestvoet, die hoger ligt, de rentevoet zijn die bij de wet in burgerlijke en handelszaken wordt vastgesteld.

B.3. Het koninklijk besluit nr. 150, bekrachtigd bij het enige artikel van de wet van 4 mei 1936 houdende bekrachtiging van zekere koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van de wet van 31 juli 1934, verlengd en aangevuld bij de wetten van 7 december 1934, van 15 en van 30 maart 1935, stelt de in het geding zijnde interestvoet niet vast, vermits artikel 17 ervan bepaalt :

« De rentevoet wordt bij de begrotingswet vastgesteld ».

Uit deze bepaling blijkt de wil van de wetgever om in deze aangelegenheid een rentevoet te doen vaststellen die verschillend is van de rentevoet bij de wet vastgesteld in burgerlijke en handelszaken.

De ministeriële besluiten waarnaar in de prejudiciële vraag wordt verwezen, zijn in werkelijkheid genomen op grond van de begrotingswetten, zoals, voor de ministeriële besluiten van 22 januari 2007 en 21 augustus 2007, de wet van 28 december 2006 houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 2007, waarvan artikel 10 bepaalt :

« In afwijking van artikel 17 van het koninklijk besluit nr. 150 van 18 maart 1935 tot samenschakeling van de wetten betreffende de inrichting en de werking van de Deposito- en Consignatiekas en tot aanbrenging van de wijzigingen daarin, krachtens de wet van 31 juli 1934, zal de rentevoet van de in 2004 uit te keren interesten voor de bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven consignaties, vrijwillige deposito's en borgtochten van alle categorieën, door de Minister van Financiën worden vastgesteld ».

Sinds 1999 zijn aldus, bij ministerieel besluit, rentevoeten vastgesteld die variëren tussen 1,75 en 2,75 pct. Het Hof kan zich echter alleen uitspreken over het al dan niet verantwoorde karakter van een verschil in behandeling in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet indien dat verschil is toe te schrijven aan een wetskrachtige norm. Het Hof vermag evenwel rekening te houden met de aldus bij een ministerieel besluit vastgestelde rentevoeten, niet om zich uit te spreken over de grondwettigheid ervan, hetgeen niet tot zijn bevoegdheid behoort, maar alleen om zich te plaatsen in de hypothese waarin artikel 17 van het koninklijk

besluit nr. 150 en de bepalingen van de begrotingswetten die daarvan afwijken, in die zin moeten worden geïnterpreteerd dat zij de minister opleggen af te wijken van de bij de wet vastgestelde rentevoet in burgerlijke en handelszaken.

B.4. Het « wettelijke percentage » waarnaar in de prejudiciële vraag wordt verwezen, dient te worden begrepen als de rentevoet die is vastgesteld bij de wet van 5 mei 1865 betreffende de lening tegen intrest, waarvan artikel 2, vervangen bij de programmawet I van 27 december 2006, bepaalt :

« § 1. Elk kalenderjaar wordt de wettelijke rentevoet zowel in burgerlijke als in handelszaken vastgesteld als volgt : het gemiddelde van de EURIBOR-rentevoet op 1 jaar tijdens de maand december van het voorafgaande jaar wordt afgerond naar het hoger gelegen kwart percent; de aldus bekomen rentevoet wordt verhoogd met 2 percent.

De algemene administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën maakt in de maand januari de wettelijke intrestvoet die tijdens het lopende kalenderjaar van toepassing is, bekend in het *Belgisch Staatsblad*.

§ 2. De wettelijke rentevoet in fiscale zaken wordt bepaald op 7 percent, zelfs indien de fiscale bepalingen verwijzen naar de wettelijke rentevoet in burgerlijke zaken en voor zover er niet uitdrukkelijk in de fiscale bepalingen wordt van afgeweken.

Deze rentevoet kan bij een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad worden gewijzigd.

§ 3. De wettelijke rentevoet in sociale zaken wordt bepaald op 7 pct., zelfs indien de sociale bepalingen verwijzen naar de wettelijke rentevoet in burgerlijke zaken en voor zover er niet uitdrukkelijk in de sociale bepalingen, onder meer in de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, wordt van afgeweken.

Deze rentevoet kan bij een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad worden gewijzigd ».

In het *Belgisch Staatsblad* van 16 januari 2009 is aldus het volgende bericht bekendgemaakt :

« Mededeling over de wettelijke interestvoet

Overeenkomstig artikel 2, § 1, van de wet van 5 mei 1865 betreffende de lening tegen intrest, deelt de algemene administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën, de wettelijke interestvoet mee die bepaald wordt volgens de methode uiteengezet in voornoemd artikel 2, § 1.

Voor het jaar 2009, is de wettelijke interestvoet : 5,5 % ».

Sinds 1999 is de wettelijke interestvoet in burgerlijke en handelszaken gevarieerd tussen 5,5 pct. en 7 pct.

B.5. De wijze van vaststelling van de interestvoet die van toepassing is op de bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven borgstellingen valt onder het begrotingsbeleid van de overheid. De wetgever beschikt in die materie over een ruime beoordelingsbevoegdheid en het Hof zou de daarmee verband houdende maatregelen alleen kunnen afkeuren indien zij berusten op een kennelijk onredelijke beoordeling.

B.6. De bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring gegeven borgstellingen vormen zakelijke zekerheden die, met name voor de rekenplichtigen, belastingschuldigen en kopers, ertoe strekken de verplichtingen te waarborgen die die personen ten aanzien van de overheid hebben. Voor de onder borgtocht in vrijheid gestelde personen strekt de borgstelling ertoe hun aanwezigheid in de latere stadia van de procedure te verzekeren en de tenuitvoerlegging van de straf te waarborgen.

B.7. De strafrechtelijke borgstelling is weliswaar van burgerlijke aard en de toewijzing ervan aan de Staat kan niet worden beschouwd als een straf. Toch bevinden de rechtzoekenden aan wie zij wordt teruggegeven omdat zij hun verplichtingen zijn nagekomen, zich in een situatie die wezenlijk verschilt van die van de schuldeisers die de wettelijke interestvoet in burgerlijke en handelszaken kunnen genieten.

Dat komt, enerzijds, omdat de aan de eerstgenoemden teruggegeven strafrechtelijke borgstelling onder de strafvordering valt, terwijl de motivatie van de laatstgenoemden van privéaard is en onder handelingen of verrichtingen met een burgerlijk of commercieel karakter valt.

Dat komt, anderzijds, omdat kan worden beschouwd dat de in burgerlijke en handelszaken verschuldigde interesten een dubbele functie hebben, vermits zij het mogelijk maken de persoon die ze geniet, te vergoeden voor het nadeel dat hij heeft geleden en tegelijk de persoon die ze verschuldigd is, verantwoordelijk te stellen voor het nadeel dat hij heeft veroorzaakt. Echter, hoewel kan worden aangenomen dat de interesten gestort bij de

teruggave van een strafrechtelijke borgstelling die in bewaring is gegeven bij de Deposito- en Consignatiekas - waarvan de hoedanigheid van overheid haar overigens toelaat de staatswaarborg te genieten - het mogelijk maken, ten aanzien van de persoon aan wie zij wordt teruggegeven, de vastzetting te vergoeden van de waarden die het voorwerp van de borgstelling hebben uitgemaakt, kan de overheid waarbij die in bewaring is gegeven, niet verantwoordelijk worden gesteld voor een nadeel dat moet worden vergoed. Die hypothese verschilt in wezen van die waarop het arrest *Meïdanis* t. Griekenland betrekking heeft, dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens op 22 mei 2008 heeft gewezen en door de verwerende partij op derdenverzet voor de verwijzende rechter wordt aangevoerd, vermits het te dezen ging om moratoriuminteressen tot verhoging van een loonschuld.

B.8. Door de minister ertoe te verplichten inzake de teruggave van de strafrechtelijke borgstelling een interestvoet vast te stellen die verschillend is van die welke wettelijk is bepaald in burgerlijke en handelszaken, die evolueert volgens de huurprijs van het geld, en bijgevolg rekening houdt met de inflatie waarnaar in de prejudiciële vraag wordt verwezen, heeft de wetgever geen kennelijk onredelijke maatregel genomen.

Ten aanzien van de artikelen 10, 11, 16 en 17 van de Grondwet en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens

B.9. Zoals in B.6 is aangegeven, strekt de borgstelling ertoe de aanwezigheid te verzekeren van de onder borgtocht in vrijheid gestelde personen in de latere stadia van de procedure en de tenuitvoerlegging van de straf te waarborgen. De interest die wordt gestort bij de teruggave van de borgstelling heeft tot doel de vastzetting te compenseren van de waarden die deze vormden en het gegeven dat die rentevoet is vastgesteld op een laag niveau maakt het, om de in B.7 aangegeven redenen, niet mogelijk te beschouwen dat een dergelijke maatregel tot doel zou hebben het vermogen van de overheid bij wie de borgstelling in bewaring is gegeven, zelfs voorlopig, uit te breiden. Die maatregel zou dus niet kunnen

worden beschouwd als een aantasting van het recht op het ongestoord genot van eigendom beschermd bij artikel 16 van de Grondwet en bij artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Artikel 17 van de Grondwet betreft de algemene verbeurdverklaring der goederen en houdt dus geen verband met een maatregel die tot doel heeft de rentevoet vast te stellen van de interest die bij de teruggave van de borgstelling wordt gestort.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 17 van het koninklijk besluit nr. 150 van 18 maart 1935 « tot samenschakeling van de wetten betreffende de inrichting en de werking van de Deposito- en Consignatiekas en tot aanbrenging van wijzigingen daarin krachtens de wet van 31 juli 1934 », bekrachtigd bij de wet van 4 mei 1936, schendt niet de artikelen 10, 11, 16 en 17 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 22 april 2010.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

P. Martens